

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

**ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„Стајнбек и филм“ Ане Мандић Ивковић**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници од 5. децембра 2018. године.

2. Састав Комисије:

Ментор: др Радојка Вукчевић, редовни професор, Филолошки факултет – Београд
Ужа научна област: Америчка књижевност
Датум избора у звање: 2005.

др Зоран Пауновић, редовни професор, Филозофски факултет – Нови Сад
Ужа научна област: Енглеска и америчка књижевност
Датум избора у звање: 2006.

др Весна Лопичић, редовни професор, Филозофски факултет - Ниш
Ужа научна област: наука о књижевности, англоамеричка књижевност и култура
Датум избора у звање: 2009.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Ана, Бошко, Мандић Ивковић
Датум и место рођења	26. 3. 1973, Београд (Савски венац)
Наслов магистарске тезе	<i>Амерички сан у драмама Едварда Олбија</i>
Датум и место одбране маг. тезе	2009, Филолошки факултет, Београд
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	англистика

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Стајнбек и филм

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ и ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација Ане Мандић Ивковић обухвата 339 компјутерски штампаних страница, а подељена је на следећа поглавља: Увод (стр. 1–22); 1. Историја Холивуда и настанак система филмских студија (22–46); 2. Шта је заправо филмска адаптација књижевног дела (46–95); 3. Филмске адаптације Стајнбекових дела у доба класичног Холивуда (95–181); 4. Стајнбеков књижевни и филмски опус током четрдесетих година XX века (181–208); 5. Послератни период у Стајнбековом књижевном и филмском стваралаштву (208–248); 6. Закључак (248–268); Извори и литература (268–276). Списак литературе садржи 96 библиографских јединица. Дисертација у истраживачком делу садржи два прилога (276–339) у којима су приказане фотографије којима су илустроване анализиране сцене у филмовима, као и преглед уочених разлика приликом анализе филмских адаптација у поређењу са оригиналним књижевним делима.

Увод

Предмет и циљеви рада и општи теоријски приступ приказани су у Уводу рада у коме се дефинишу трансформације кроз које је књижевно дело Џона Стајнбека прошло у транспоновању на „велики екран“. Рад се ослања на новију теорију адаптације која филмску адаптацију доживљава првенствено као аутономно *филмско* дело једнаког статуса као оригинал. Примењују се теорије Линде Хачен, Џорџа Блустоуна, Роберта Стема, Деборе Картмел и других теоретичара. У анализи филмских адаптација књижевног дела Џона Стајнбека, Ана Мандић Ивковић користи компаративни метод књижевних и филмских сегмената, укључујући и анализу филмских, интертекстуалних и контекстуалних елемената који су релевантни за тумачење и оцену адаптације. Истраживање се бави адаптацијом и као производом и као процесом који настаје у једном новом контексту који јој намеће култура и друштво тог времена. Под утицајем свих ових фактора, истраживање показује да адаптације књижевних дела на филму могу бити сагледане на потпуно различите начине зависно од културних или политичких ставова насталих у различитим временским периодима.

Методологија истраживања дата је у Уводу у коме кандидаткиња Ана Мандић Ивковић износи детаљан план истраживања при чему истиче вишеслојност адаптације као уметничког процеса који даје нову интерпретацију оригиналног дјела а која често настаје као плод многобројних спољних фактора: политичких, економских и културних, што представља окосницу рада.

Ана Мандић Ивковић у Уводу излаже и детаљну и свеобухватну структуру дисертације која обухвата пет поглавља, закључак и два прилога.

Поглавља 1 – 5

Прво поглавље бави се прегледом историје настанка холивудске индустрије током двадесетог века и анализом политичких, економских и културних фактора који су снажно

утицали на процес филмске адаптације Стајнбекових књижевних дела, узимајући у обзир да адаптација мора да се прилагоди и идеолошким и естетским захтевима публике којој се обраћа. Друго поглавље истражује теорију адаптације и бави се детаљном анализом различитих приступа овом процесу. Треће, кључно поглавље, бави се анализом филмских верзија Стајнбекових романа које су показале различита виђења Стајнбековог стваралаштва у оквиру одређеног културно–историјског контекста. У овом поглављу централно мјесто заузима анализа филмова *О мишевима и људима* и *Плодови гнева*. Анализа је показала да су оба филма блиска транспозицији Стајнбекових романа, односно да не одступају много у филмском наративу од наратива самих романа, иако постоје одређене измјене као што су изостављање неких дескриптивних поглавља као и одређених догађаја у филму *Плодови гнева*. У четвртом поглављу приказана је анализа филмске адаптације романа *Тортиља флет* која показује да се ова адаптација може сврстати у *слободну адаптацију*, јер је већи дио елемената књижевног текста изостављен, измењен или додат у односу на оригинално књижевно дјело. Ана Мандић Ивковић испитује и разлоге промјене у стилу адаптације Стајнбековог филма и показује да је до ње дошло због идеолошких разлога, као што је подизање морала публике током Другог свјетског рата, због чега је Стајнбекова црна комедија преведена у филмску комедију. Пето поглавље испитује послератни период у Стајнбековом књижевном и филмском стваралаштву на примјеру његовог комплексног романа *Источно од раја* и његове филмске адаптације. Адаптација значајно скраћује радњу романа који прати двије генерације породице Треск и акценат ставља на односе у породици друге генерације Треск и на љубавну причу два главна јунака. Анализирајући ову адаптацију, Ана Мандић Ивковић обара тезу многих критичара који тврде да је адаптација овог Стајнбековог романа мелодрамска, као и сам роман, доказујући да се заправо ради о психолошком роману и психолошкој драми на филму.

Закључак рада садржи рекапитулацију представљеног материјала и обједињује ставове и идеје које су истражене у претходним поглављима.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Ане Мандић Ивковић је савјесно и стручно урађен рад, писан на основу изванредног познавања релевантне литературе и са способношћу за њену критичку процјену. Рад је допринос науци о књижевности, англистици посебно, поготово ако се узме у виду да је истраживање у области књижевности и филма код нас тек у зачетку.

Кандидаткиња је уложила посебан труд да изучи Стајнбеково дјело, културно–историјски контекст, теорије филмске адаптације, адаптације Стајнбекових романа на филму и њихове компаративне односе. Уложила је изузетан труд да истражи историју Холивуда и настанка система филмских студија, њихову улогу и значај у филмској продукцији са посебним освртом на цензуру Продукцијског кода као продукта културе и политике тог времена. Да би одговорила на централно теоријско питање „шта је заправо

филмска адаптација књижевног дела“, Ана Мандић Ивковић је размотрила приступ адаптацији као интертекстуалном дијалогизму, као и адаптацији као преводу из једног медија у други. То ју је обавезало да да класификацију филмских адаптација и да се позабави питањима ауторства, улоге публике, продуцента и цензуре у процесу адаптације, као и разматрањем адаптације као тржишног производа. Истражени елементи филмског језика и филмске адаптације омогућили су јој да се определијели за адаптацију као оригинални ауторски умјетнички израз.

Анализе одабраног корпуса Стајнбекових романа и филмова представља посебну вриједност овог истраживања јер показује, између осталог, колико је Стајнбек као писац значајан у америчкој кинематографији и књижевности али и колико је сама филмска умјетност утицала на његов књижевни опус. Филмови који се истичу као најбоље адаптације Стајнбекових романа (*О мишевима и људима; Плодови гнева*) посједују исте квалитете који га чине великим писцем (упечатљиви ликови, снажан наративни ток, теме и реалистичан стил) док оне филмске адаптације које се убрајају у мање успјешна остварења показују сличне мане као у његовом књижевном стваралаштву (типски ликови, комплексни заплети, неоригиналност идеја, сентиментални стил).

Ана Мандић Ивковић на крају истраживања долази до ширег закључка који се односи најприје на адаптацију показујући да она није процес копирања и имитације оригинала већ чин креативног стваралаштва, чиме даје значајан теоријски допринос. Она га поткрепљује тврђењем да адаптација тиме доприноси популарности филма, његовој могућности еволуције и прилагођавања новом времену и простору, схватањима и културама. На крају изводи закључак да се на адаптацију не може гледати као на секундарни производ, јер као таква не би опстала и преживјела.

Резултати овог истраживања могу имати и практичне примјене ако се имају у виду све чешће тенденције за увођење интердисциплинарних курсева у наставу на универзитету.

Све поменуто даје предложеној дисертацији Ане Мандић Ивковић и шири научни значај, с обзиром да се ради о опсежном научном подухвату који се темељи на грађи која је, на нашим просторима, слабо до сада испитивана, а истовремено је и врло савремена.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

- (2011). **The American Dream in Edward Albee's Plays.** In: *English Language and Literature Studies: Image, Identity, Reality, ELLSIIR Proceedings*, Vol II. Belgrade: Faculty of Philology, University of Belgrade. 149-159. UDC 821.111(73).09-2 Olbi E.
- (2011). **Old Trends In English Language Teaching Versus New Millenium Multiculturalism.** У зборнику: *Stavovi Promjena – Promjena Stavova*. Nikšić: Filozofski fakultet, Univerzitet Crne Gore. 42-53. UDK 371.3:811.111"20"

- (2011). **Изазови који се намећу: Како подучавати? Како тестирати? Како оцењивати?** У зборнику: *Језик струке: изазови и перспективе*. Београд: Друштво за стране језике и књижевност Србије. 300-304. UDC 378.147::811 371.275
- (2013). **Примена различитих приступа у креирању наставног материјала енглеског језика струке.** У зборнику: *Језици и културе у времену и простору* II. Вол.1. Нови Сад: Филозофски факултет, Универзитета у Новом Саду. 399-410. ISBN 978-86-6065-178-7
- (2015). **Постмодерне тенденције у романима *Авесаломе, Авесаломе!* Вилијема Фокнера и *Вољена Тони Морисон*.** У зборнику: *Савремена проучавања језика и књижевности* година VI / 2. Крагујевац: Филолошко–уметнички факултет у Крагујевцу. 165-175. UDC 821.111(73)-31.09 Faulkner W. / Morrison T.
- (2016). **Жиг срамоте белог човека: значење исповести и искупљења у Куцијевим романима *Дечаштво* и *Срамота*.** У зборнику: *Језик, књижевност, значење: књижевна истраживања*. Ниш: Универзитет у Нишу Филозофски факултет. UDK 821.111(680).09-31 Kuci Dž.M.
- (2016). **Популарна култура као чин отпора цензури личних слобода у постмодернистичком свету романа *Бела бука* Дона ДеЛиља и *Објава броја 49* Томаса Пинчона.** У зборнику: *Филологија културе 4. међународна конференција*. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду. (113-135).
- (2017). **Деконструкција вишејезичности образовног система у свету доминације политичких моћи.** У зборнику: *Савремена проучавања језика и књижевности* VIII/1 Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу. (273-282).
- (2018). **Адаптација и интертекстуалност.** У часопису: *Анали Филолошког факултета* књига XXX/1. Београд: Универзитет у Београду Филолошки факултет. УДК: 821.09:78.

Монографија:

(2009). *Америчко друштво између реалности и сна*. Београд: Student. ISBN: 978-86-913199-0-8

Уџбеници:

- (2010). *Finding the Key to Having Fun with Chemistry*. Београд: Студент. ISBN: 978-86-913199-1-5
- (2012). *Everyday Business English with Grammar*. Београд: Штампарија наука и друштво доо. ISBN: 978-86-8169-376-9

- (2012). *English for Business Communication with Grammar*. Београд: Штампарија наука и друштво доо. ISBN: 978-86-8169-377-6

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња Ана Мандић Ивковић протумачила је резултате свог истраживања релевантно и убједљиво и приказала их прегледно и систематично, доследно спроводећи одабрани поступак. Резимирала је своје налазе у добро организованим и информативно богатим прилозима, при чему се користила јасним, прецизним и однегованим научним језиком.

VIII ПРЕДЛОГ

С обзиром на то да је у питању опсежно и детаљно истраживање чији су резултати од несумњивог значаја за српску англистику и науку о књижевности, предлагемо Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду да ову докторску дисертацију прихвати, а кандидаткињу Ану Мандић Ивковић позове на усмену одбрану пред овом комисијом.

Комисија:

др Радојка Вукчевић, ред. проф.

др Зоран Пауновић, ред. проф.

др Весна Лопичић, ред. проф.